

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

БЕРЕЗКА Анна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня ОП «Менеджмент»,
Полтавський університет економіки і торгівлі

КУТОВА Олена

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня ОП «Менеджмент»,
Полтавський університет економіки і торгівлі

ГУСАКОВСЬКА Тетяна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри менеджменту,
Полтавський університет економіки і торгівлі

В умовах становлення постіндустріальної економіки, де головним чинником розвитку виступає знання, управління інтелектуальним потенціалом підприємства стає стратегічним пріоритетом його діяльності. Якщо у традиційній економічній парадигмі ефективність бізнесу визначалась раціональним використанням матеріальних і фінансових ресурсів, то сьогодні ключову роль відіграють нематеріальні активи – знання, компетенції, інновації, творчі здібності персоналу, організаційна культура та інформаційні ресурси. Саме тому управління інтелектуальним потенціалом розглядається як процес цілеспрямованого формування, розвитку, використання та оновлення сукупності інтелектуальних ресурсів підприємства для досягнення його стратегічних цілей.

Управління інтелектуальним потенціалом є багатовимірним явищем, яке поєднує стратегічні, організаційні, кадрові, інформаційно-аналітичні та інноваційні аспекти діяльності підприємства. Воно охоплює не лише управління знаннями, а й створення сприятливого середовища для розвитку креативності, обміну інформацією, формування інноваційної культури. Таким чином, управління інтелектуальним потенціалом – це комплексний управлінський процес, спрямований на забезпечення стійкого розвитку підприємства через ефективну взаємодію людських, організаційних, технологічних та інформаційних складових [1].

У сучасних умовах цифровізації та глобальної конкуренції саме гнучке управління інтелектуальними ресурсами стає ключем до реалізації стратегій стійкого розвитку, диференціації та інноваційного лідерства.

Процес управління інтелектуальним потенціалом підприємства є циклічним і включає кілька взаємопов'язаних етапів (рис. 1).

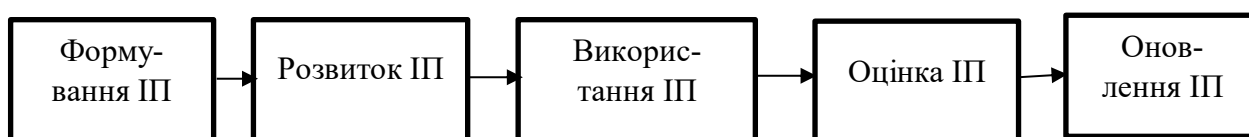

Рис. 1. Процес управління інтелектуальним потенціалом підприємства

Джерело: узагальнено авторами за [1–3]

Кожен із цих етапів є взаємопов'язаним і циклічно повторюється, формуючи механізм безперервного розвитку підприємства. Ефективність управління інтелектуальним потенціалом залежить від збалансованості між його формуванням, розвитком, використанням і оновленням.

Управління інтелектуальним потенціалом фармацевтичного підприємства являє собою цілісну систему, спрямовану на створення, розвиток, збереження та ефективне використання знань, компетенцій, досвіду й інноваційних ресурсів, які визначають конкурентоспроможність підприємства в умовах постіндустріальної економіки. Цей процес охоплює комплекс управлінських дій – від формування кадрового потенціалу та розвитку науково-дослідної діяльності до впровадження інновацій і комерціалізації результатів інтелектуальної праці. Особливістю управління інтелектуальним потенціалом є його системність: воно поєднує людські, організаційні, інформаційно-технологічні та інноваційні складові, які перебувають у постійній взаємодії та формують єдину динамічну структуру.

Постіндустріальна економіка суттєво трансформує підходи до організації бізнесу, змінюючи акценти з матеріальних ресурсів на нематеріальні – знання, інформацію, інтелектуальний капітал і креативність персоналу. У цих умовах ключовим фактором економічного розвитку стає інтелектуальний потенціал, який визначає здатність підприємства створювати нові знання, технології, інновації та ефективно інтегрувати їх у господарську діяльність. Особливо це стосується фармацевтичної галузі, яка вважається однією з найнаукоємніших сфер, де конкурентоспроможність безпосередньо залежить від рівня наукових досліджень, інноваційної активності та управління знаннями.

Тенденції цифровізації, біотехнологічних інновацій і глобалізації ринку лікарських засобів радикально змінюють умови функціонування фармацевтичних підприємств. Цифровізація відкриває можливості для автоматизації процесів дослідження, розробки та клінічних випробувань, а також для ефективнішого управління знаннями. Використання штучного інтелекту, великих даних (Big Data), блокчейн-технологій і систем біоінформатики прискорює процеси відкриття нових лікарських сполук і оптимізує ланцюги постачання. Біотехнологічні інновації, у свою чергу, формують нові напрями розвитку фармацевтичної науки – персоналізовану медицину, генну терапію, біосиміляри та нанотехнології. Глобалізація ринку лікарських засобів створює додаткові виклики та можливості: зростає конкуренція, посилюються вимоги до якості, з'являються нові міжнародні стандарти (GMP, GCP, GDP), а також активізується трансфер технологій між країнами. У таких умовах ефективне управління інтелектуальним потенціалом стає стратегічною необхідністю, оскільки воно забезпечує здатність підприємства до швидкої адаптації, інноваційності та інтеграції у глобальний науково-виробничий простір.

Постіндустріальна економіка зумовлює перехід до нової парадигми управління, у центрі якої – інтелект, знання та інновації. Для фармацевтичних підприємств ефективне управління інтелектуальним потенціалом стає ключем

до забезпечення довгострокової конкурентоспроможності, технологічного лідерства та соціальної відповідальності. У майбутньому саме підприємства з розвиненим інтелектуальним потенціалом здатні формувати нову якість життя суспільства, забезпечуючи прогрес у сфері охорони здоров'я та сталий розвиток економіки.

Особливості управління інтелектуальним потенціалом у фармацевтичній галузі визначаються кількома ключовими факторами.

По-перше, фармацевтичне виробництво є однією з найбільш наукоємних сфер економіки, тому головним джерелом конкурентних переваг є наукові дослідження та інноваційні розробки.

По-друге, значна частина інтелектуального потенціалу зосереджена у сфері НДДКР, де створюються нові формули, технології виробництва, біотехнологічні рішення.

По-третє, управління інтелектуальними ресурсами у фармацевтичних компаніях тісно пов'язане з правовим захистом інтелектуальної власності – патентуванням, ліцензуванням і комерціалізацією розробок. Від ефективності цих процесів залежить стабільність позицій підприємства на ринку та його інвестиційна привабливість.

Крім того, специфіка фармацевтичного бізнесу зумовлює необхідність інтеграції інтелектуального потенціалу на рівні міжорганізаційної взаємодії. Це передбачає партнерство з університетами, науковими центрами, стартапами, а також участь у міжнародних дослідницьких програмах. Таке партнерство дозволяє прискорити процес створення інновацій, скоротити витрати на дослідження і розробку нових препаратів, а також забезпечити доступ до світових знань і технологій.

Отже, управління інтелектуальним потенціалом фармацевтичного підприємства в сучасних умовах є комплексним і багаторівневим процесом, який поєднує стратегічні, організаційні, технологічні та соціальні аспекти. Воно передбачає не лише накопичення знань, а й створення умов для їх ефективного використання, комерціалізації та перетворення на реальні конкурентні переваги. Саме від якості системи управління інтелектуальним потенціалом залежить здатність фармацевтичного підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, упроваджувати інновації, забезпечувати стійкий розвиток і займати лідируючі позиції на глобальному ринку.

Список джерел

1. Островська Г. Й. Концептуальні засади управління використанням інтелектуального потенціалу промислового підприємства. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 4 (37). С. 108–118.
2. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2018. № 15 (1291). С. 53–63.
3. Гусаковська Т. О., Святний Л. О. Інтелектуальний капітал як важлива складова економічного потенціалу підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2023. №79. С. 102–106.